

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
külső szénutca Sikó-ház, 36 számmal.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyegyenként 3, félre 6 pfrt. külföldre évenyenként 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Keddén, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pfrt. bérletdíj és minden négyhásas egy sor után
számítandó 4 pfrt. beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók u. m. előzetes, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

POLITIKAI SZEMLE.

Kolozsvárt, jul. 28-kán.

(D) Nem volt még soha költőnek csodásabbszerű eltemetése mint a francia nemzet nagy költője Berangernek. Már haldoklásának híre, míg végperceiről a lapok órákenti tudósításokat küldöttek szét, villanyként ráta meg Páris népességét. Irják, hogy a népnek szándéka volt a köztársaság csalogánya gyászszekerét elfoglalni, s dalainak éneklése közt a juliusi oszlophoz vonni, de meggátoltatott, hogy a költő hamvaival oly demonstratio követessék el, mely könnyen Frankhont felzavargatta volna.

A demonstratio szándéka oly komolynak mutatkozott, hogy Pietri ur az Argus szemű rendőrfőnök, nyilatkozványában éppen kiemeli azon körülményt, hogy sokan a nagy költő halálának alkalmát válságos czélakra használni szándékoznak.

Való-e ez vagy csak ürügy, mely által a kormánynak fellépése igazoltatik, minek folytán a kegyetlenség örve alatt a történhető zavarokat megelőzni igyekezett? azt nem mi tudhatjuk; annyit tudhatni, hogy a despotismus gyakran sejtí a halálreám dobörgését egy falevélke zöreijében, melyet a párisi szellő röpködtet.

Részemről azon nagy elővigyázatban, melylyel a költő hamvai Párisból szuronyok közt mintegy kicsempészve lőnek, mely miatt a nép kedvencének végtiszteltétől is elzárattott, nem sejtethet azon boldogító rokonszenv nyomát a nép választottja és a nép közt, mely ily viszonyt solidarissá szokott tenni.

A költő, ki zajtalan eltemetést kívánt, mely kívánatát Pietri ur is sürgetni akarni nem késkedett, magas körű eltemetést nyert a császár civilisztjéből; ám e pompa csak hivatalos kísérete volt egy népszerű hamvának, egy ideális hazába.

Igy bírálja legalább a világ azt a nemeslelkűséget. És lehet-e ezt kárhoznati? Ez már egészen más kérdés. Az egészet, mint Napoleon császár elismert leleményességének újabb tanujelét, tekintve, csak bámulhatni azon gyors és mindenre kiterjedő figyelmet, melylyel a császárnak a belzavarok ügyeit is rögtön eltávoztatni sikerül. De éppen ezen ily fellépés szükségessége alatt komoly dolgok lappanghatnak.

Nagy volt Beranger, mint egy nemzet legnépszerűbb költője; de az ő halála hírének ezen lázas kihatása a népre, nem magára a halálra, hanem az időkre és viszonyokra vonatkozott.

Franciaország Lajos Fülöp legitim kormánya alatt behozhatta Párisba I-ső Napoleon hamvait, a nemzeti lelkesedés halk és pompás gyászünneppévé kisérte volna a sirba a nagy költő

porát akkoron, a nélkül, hogy a monarchia a mostanihoz hasonló intézkedésekre ösztönözve lett volna.

A költő halála csak alkalom volt, melyet az idők panasza felhasznál. Semmi több.

És a tapasztalat csak annyit okul az egészről, hogy Franciaországnak takargatott mély sebei vagynak, melyeknek ki tudja ki leend orvosa?

BORCSARNOK.

III.

Borcsarnokról irt első cikkem végén számítást tettem azon napszámokról, melyek egy hold szőlőnek művelésére nálunk szükségesek: és a többi munkák közt a kapálásra húsz napszámot tettem. A saját tizet nyomott, igen hibásan; mert ki a mi hanyag munkásainkat úgy ki tudná javítani, hogy tíz napszámmal képesek legyünk egy hold szőlőt jól megkapáltatni, hálát és nagy jutalmat érdemelve. De addig csak hagyják a számokat úgy, a hogy mi gazdákul több évek szomorú tapasztalásai után kénytelenítettünk feltenni.

Ennek előbocsátása után, borcsarnokunkat illetőleg némely gyakorlati elveket szükségesnek vélek előterjeszteni.

Mint a munkafelosztás elvének pártolója, ohajtanám, hogy semmi borcsarnokra szükség ne legyen, vagy ha lesz, az iparos és kereskedő osztály állítsa fel; hogy ezek a gazda fáradságát terményeinek illő áron megvásárlásával jutalmazza, és miután azokat a bel- s kül kereskedés igényei szerint idomították s eladták, részökre maradjon osztalékul azon haszonrészt, s mit fáradságuk s szorgalmuk által kivívtak; hogy így ugyanazon cikk, miután a természetnek hasznát hajtott, az ipar s kereskedés útján a hon egy másik fontos osztályának is keresetforrásul szolgáljon.

Ez volna a nemzetgazdászati helyes elv; de ez nálunk lehetetlen. Többször irtuk már, minő szerencsétlen aránytalanság van a pénz és földtőkék közt, hogy a kis tőkékkel üzérkedő épp azon kényelem és fényűzési vágy szerént számí, mintha legalább tíz annyival rendelkeznek; és ezen aránytalanság párosulva a fényűzés igényelte nagy nyereségekkel, okozza, hogy gazdasági természetűeket az utolsó guny-árig nyomják alá, ha tovább is kezeik közt hagyjuk azokat, míg végre a nagy

földtőkék jövedelme egyensúlyba jő a kis pénztőkék jövedelmével.

Ettől kell megszabadulni; s meg fogszabadítani a vasút, mely minket Nyugat-Európa nagy pénztőkéivel, fejlett iparával s kereskedésével hozand kapcsolatba és megszabadíthatjuk magunkat, ha szőlőink nemes nedvét, miután a földből véres verejtékkel kitermesztettük, nem dobjuk oda az első pénzes kupecznek, hanem magunk, a borcsarnoki egyesület útján a kereskedésre jól elkészítjük, s eladjuk ott, a hol az illő árt megadják.

De éppen e cél fogja eredményezni, hogy mindazok, kik eddig a bortermesztés hasznát oly kis pénztőkékkel és majd semmi fáradsággal gazdáinktól zsebeikbe dugták, ellenségei lesznek a borcsarnoknak, és mindent elkövetendnek megbuktatására. Oly erőn, és oly gyakorlati tapintattal kell tehát azt alkatnunk, hogy el ne bukhassék; minden elbukott vállalat hosszabb időre riasztja vissza azokat, kik azt vagy hasonlót ismét megújítani akarnának. Vigyázzunk tehát, úgy kezdjünk fellátásához, nehogy megbuktatásával még több időre adjuk magunkat a kupeczek hatalma alá.

En csak némely oly főbb pontokat fogok a borcsarnok gyakorlati oldaláról érinteni: az egész tervnek elkészítése azon választmány feladata leend, mely alapítása végett, ha a közvélemény felkarolja, összeülend.

A cél, melyet előbbi cikkeimben fejtegettem, t. i. a külföldi borok körül azoknak, melyek a miénkénél alább valók, a belfogyasztás igényeinek megfelelően, házánkól kiszorítása; és a létesülendő vasútra számítva, egy illő borkészletnek előre, a bortudomány elvei szerint elkészítése s készen tartása, — önként következő, hogy a borcsarnok csak is részvényes társulat útján keletkezhetik; pénz-erő kell e végre, és pedig nagyobb, mintsem Erdélyben egy, vagy bár néhány embernek zsebéből kitérhetnék; — de az egyesületek feladata, ily erőket az egyesek túlterhelése nélkül lehetővé tenni kiteremteni.

És ezen egyesület ne szorítkoznék csupán a gazdasai vagy is földbirtokos osztályra; vegyen be tagjait bárkit, a ki részvényes akar lenni. Azonban még is meg kell övni azt azon kupeczkedéstől, melyet eddigi borvásárlóinak, ha a többséget ők foglalnak el, a borcsarnokra átszivárogtatnának. A borcsarnoknak nem egyedüli feladata, a részvényeseknek nagy osztalékokat szerezni; célja hazai, t. i. szőlőművelésünk emelése a nemesebb borok illő árának kivívása által, és boraink előtt a

SAPHIRA.

Koszorúzott pályamű.

Irtá

HALMÁGYI SÁRDOR.

I.

A szerencsecsillag.

(Folytatás.)

— Na öcsém, — szolt az aggyastán tetőtől talpig megnézve a lovagot, kinek csinos, ajánló külsejével megelégedetnek látszott, — Isten hozott 'szegény házamba vendégül. Hát honnan jössz?

— Hajnásckörül, — felelé meglehetősen szárazan a kérdezt; mert nem volt bizonyos, ha vajjon az, ki őt ily bizalmasan szólítgatja, azon osztályhoz tartozik-e, melyben ő született, s e bizonytalanság kellemtelenül hatott reá.

— Hajnásckörül... hm!... messze van az. Hát mi jót miveltél ott? — faggatá tovább a kopasz, vén ember, vendégét.

— Mit miveltél? Hát a vár kapitánya voltam, — viszonzá ez kissé dölyfösen, gondolva, hogy ez által előkelő állását tudtul adván, a confidens öreg ember majd talán alább kezd egy hanggal a beszédet, sőt talán meg is követi magát.

De a bizonyos számba se vette a hajnásckői várkapitányságot, pedig nem utolsó tisztesség volt ám az akkor; se tekintete, se arca, se semmi nemű mozdulata nem árulta el a legki-

sebb hatást se; hanem fűrkésző tekintettel kérdezé tovább:

— Ugy mondad, öcsém, hogy csak voltál a vár kapitánya?

— Való, hogy azt mondam.

— Hát miért nem vagy többé az?

— Elvándoltak Rudolf királynak, a ki Prágából kormányozza Magyarországot a sok aranyfőző üst és messzelátó csillagvizsgáló csövek közöl, *) s nem igen érti a tréfát; ezért Erdélybe menekültem. Földönfutó vagyok, mint sok más ártatlan. Ezzel, ugy hiszem, minden ismertetőt megmondtam magamról; — felelé a fiatal lovag büszkén, keserűen és boszusan, — de ha ennyiben van: már megmondom a nevet is. Én vagyok Márkházi Márkházi Pál.

— Én pedig vagyok Zetelaki Boncza Ábrahám, — viszonzá az aggyastán szintoly büszke, s a mi különös, még keserűbb hangon.

— Isten sokáig éltesse bátyám uramat!

— kiálta fel Márkházi egészen megörvendve a házigazda jó hangzásu nevének.

— Minthogy már imig-amiig féligmeddig ismerjük egymást, — folytató utóbbi, — hát tud meg öcsém, hogy én is félreértett, sőt üldözött ember vagyok, de azért nem fogod megbánni, hogy hozzám vetődél, mert én sok hasznodra leszek. Új le nálam, éppen mint az apád házánál.

*) Rudolf a híres II. Fülöp spanyol király udvarában növekedett, a hol csak a trienti conciliumról, inquisitőről és a hit egységéről hallott, a minnek mindent feláldozandó vala; s Alba herceg kegyetlen zsarnokkodásainak naponként tanúja volt. Atyja Maximilián, kinek mindez nem tetszett, 1570-ben haza hívta fiát Spanyolországból, de később; mert már ekkor lelke tartózkodó, komor, gyanakodó jellemet öltött. Tétlensége székhelyétől Prágát választotta, hol az astrologiával és alchymiával szenvedélyesen foglalkozott, s honnan trónra lépte után az állam ügyeit kormányozta. — Engel stb.

— Köszönöm, édes bátyám uram, Isten áldja meg szívből jószágért, — monda Márkházi majdnem meghatva, ez eleintén durvának tetszett jellemet közelebbről kezdve ismerni.

S palackként elázott felső mentjét csak szaporán egy fogasta akasztván, kardját is tarsolyostól egy löcára zúdítván, egészen otthonosan vette a dolgot, a mi igen tetszett a vén nemesnek.

— Ugy, öcsém, ugy! mintha csak haza érkezett volna! — biztató ez mind barátságosabb hangon, most már jobbát is nyujtva: — mindjárt hoznak egy kis maradék vacsorát, aztán azonnal lefekhetel ha ugyan nagyon el vagy fáradva.

— Bizony el is vagyok én guzslódva, — felelé Márkházi, lelkesen szorongatra a szíves öreg csontos, nagy kezét; — majdnem egész nap nyeregben voltam, s ez a viharos eső is sokáig ostromozott. Szegény, nem szegény, de megvallom: alig várom, hogy szépen lehúzhassam magamat valamely szegelybe; pedig szerettem volna ám némely dolgokról kérdezősködni.

— Hagyjuk azt, öcsém; lesz még rá időnk holnap is. Lásd, én se nyomorgatlak több kérdéssel.

— De csak még is furja valami az oldalamat, — monda a fiatal levante. Csak nem álom meg, hogy ne kérdezzem, a mit bátyám uram is tölem olyan gyanakodó hangon kérdezett.

— Mi legyen az? De új le immár, ide ni! aztán szólj.

— Hát csak azt szeretném én már tudni, hogy hát bátyám uram is miféle vallást követ: pápás-e vagy protestáns? — kérde Márkházi kíváncsian, várva a feleletet.

De Zetelaki Boncza Ábrahám e kérdésre elégtelenségének szembeütnő jeleit adá; hosz-

szu, bozontos szemöldökeit komoran összehúzta, ajkai körül fájdalmas rángás lőn észrevehető, s szomorú, tompa hangon felelé:

— Hadd el azt, öcsém, nem érted te most még, hogy mit kérdezél. Majd megmondom én neked egynehány nap múlva, a mikor megismerkedel némely dolgokkal, a mik ebben a „boldog ország”-ban folynak. Elégdjél meg most avval, hogy egy becsületes, öreg nemeshez vezetett szerencsecsillagod.

— Az én szerencsecsillagom! — sohajtá a levante fájdalmas hangon, s szép ábrándjaira gondolt, melyek közé élénk képzelete és fellengő vágyai egy gyönyörű hölgy alakját is szóták volt, a kinek bájoló körébe kell vala őt vezetnie a véletlennek. — Hajh, ki tudja, mikor jó fel az én szerencsecsillagom! Talán soha.

És bús ábrándozással merült el a falon függő, lengyel női arckép szemlélésében, s a mint hosszasan elábrándozva szemlélte azt, szelíd, fájdalmas vonásain és nagy, világos szemekének anyagi tekintetében meleg részvét jeleit vélte olvashatni. Ugy tetszett neki, mintha egy élő alak lenne az, s csak titkos, zsarnoki, kegyetlen hatalom tartaná fogva abban a nagy, sötét keretben, a melyből kilépve bájjának minden hatalmával bizonyára csak azért közelednék feléje, hogy a földi üdv minden gyönyörézetével árasztssa el őt. Kimondhatlan kínos rokonszenvet és fájdalmas részvétet érzett ez ismeretlen hölgy iránt. Ugy szeretne volna megkérdezni, hogy ki az? de az öreg házigazda tekintete már is gyanakodó, nyugtalan volt, s ezért jónak látta még azon nehéz sohajt is, mely kebléből fölbirkozott, elnyomni és hallgatni.

E perczben egy mellékajtó nyílt meg halk neszszel, s a küszöbön rejtelmes félhomály közt egy nyulánk, karcsu hölgy jelent meg,

*) Lásd a Kolozsv. Közl. 99-dik számát.

kül kereskedés megnyitása; — ezt kepeczkedés nem fogja véghezvinni, hiszen jól látjuk, mit tettek ők. Ugyan azért a borcsarnok az ő vágyaik szerint nem kezelhetik. E végre más szükséges intézkedéseken kívül a borcsarnoki egylet hozza magát kapcsolatba a gazdasági egyesülettel, és annak befolyását kebeléből ki ne zárja.

A mi a részvények mekkoróságát illeti: ez a körülményektől függ, melyeket az alapító gyűlés fog tekintetbe venni. Én inkább ohajtanám a részvényeket kisebbre mint igen nagyra szabni, hogy így többen résztvehessenek a társulatban. A tokaji borcsarnok részvénye csakis ötven pengő forintba javallatott volt.

GÁL JÁNOS.

TUDOMÁNYOS VÁLLALAT.

Ki nem ismeri Humboldt Sándor világhírű nevét, ki nem hallá a halhatatlan férfiú „Cosmos”-át magasztaltatni, a melyen átömlő mély és sok oldalú tudományosság e nagy német iránt tiszteletre gerjeszté a föld civilisált minden népeit, s akkora tekintélyt szerze neki, hogy nem régen az angol-amerikai vitályalkalmával Amerika e férfiúra ohajtotta átruházni a két állam közötti békebiróságot, mely megtisztelés ekkorig csak souveraineket illetett?

Századunk e férfiban láthatta culminálni a tudomány dicsőségét. És ki ne kíváná látni, ismerni, birni, érthetni anyanyelvén azon nagyszerű művet, melybe egy élet hosszas studiuma van fektetve.

Irodalmunk késő ébredése miatt, a tudományt még nem ültethette át a nemzet kebelébe, még azoknak, kik mélyebben akarnak tanulmányozni, kikerülhetlenné válik idegen kútfőkre támaszkodni. Nem úgy van az angol, német, francia nemzet, mely irodalmába az egész föld minden nevezetesebb elme-termékeit átültetvén, e nemzet fiait úgy szólva az anyatejjelel szívatják át a tudományt, s azon időt, havakat, éveket, melyeket a magyar nyelvű tanulással vesződik át, ama nemzetek arra fordíthatják, hogy saját anyanyelvükön, tudományokat tanuljanak el.

E czélfelé kell nekünk is törekednünk. Mindaddig, míg irodalmunk csak a felületességek terén marad, ne csodálkozzunk, ha a francia, ha a német azt hiszi, hogy a magyart csak az ő nyelve képes civilisálni. Arra kell törekednünk, hogy anyanyelvünkön a legmagasb tudományokat tehessük, melyek a tudományok mostani fejlettségében, s a saját hatalma által a világ hosszas tapasztalatainak resultátumát képezik az egyes nemzetek műveltségében. E czélra kettő hat, eredeti tudományos írások, vállalatok gyámolítása, műveik tanulmányozása, és világhírű írók elismert tudományos műveinek nemzeti nyelvünkre átfordítása. Ez utóbbi az előbbi elősegíteni, és hiszem hogy — eredményezni fogja.

Ujabb időben kezdettek a tudományos fordításokra is figyelmeztetni, s örvendő láttam Galetti világegyetemét, átfordítva legközelebből a derék Falktól.

Ideje már, hogy a romantika terén több eredetit producáljunk, a papirt pedig és a sajtót foglaljuk el inkább tudományos mint szépirodalmi fordításokkal, hogy átlánálva nemzetünkbe a nagy népek tapasztalatait, tárgyvattottan, eredetieket is adhassunk vissza a tudományos világnak nem sokára!

És e ponton ki nem kívánta Humboldt Cosmosát magyarnyelven láthatni?

Éppen ez órában veszszük az aláírási felhívást, Miksics Imre nevelő aláírásával Hunfalvi János ajánlata mellett, melyből örvendetes meglepetéssel tapasztaljuk, hogy a „Cosmos” már át van fordítva magyarra, s kiadása aláírás után ezennel megindult.

A kiállítandó mű m. e. 30 füzet leendő, egy füzet ára 32 pr. Az első füzet átvételekor 2 fr. 30 kr. lesz lefizetendő, a 4-ik füzet átvételekor ugyanannyi, s így tovább.

Az aláírási ívek augusztus végével lesznek beküldendők.

Sikert kívánunk Miksics ur ezen szép és oly szükséges vállalatához, s a magyar nemzet műveltségi hajlamának emelkedtségére mutatand az, ha ezen vállalatot siker, és íróját illő jutalom koszoruzandja fíradalmáért.

DÓZSA D.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Ragusa. (Dalmátiában.) július 14-kén 1857. Már két versben szólítottak fel erdélyi jó barátim, hogy írnam meg mi különbség van Erdély, s Dalmátia közt? Ime írok hát valamit; hisz ha nem egyébként, jó lesz álompornak, s ebben haszon rejlik, kivált azok számára, kik, mint én, álmukban sokszor jelennek meg a hajdani szép közgyűléseken, lelkes társaságokban, áldásdús szüreteken s élénk casinókban. Tehát:

Erdély s Dalmátia, vagyis kelet s dél között nagy a különbség. Erdélyben ősszel, midőn a föld téli hosszú álomra készül, mily zordon a természet! minő szürke ködből készített halotti lepelbe borul; mily irtózatossan hal meg, miután elszánta magát arra, hogy jég s hó alá temetessék; az ember minő kellemetlenül érzi magát, midőn a dermegő földet érinti! hidegen lehel rá; elpusztult képében beszél hozzá, s irtózik vele bajlódni.

Az ember szobája négy falai közé szorul, s itt mesterként melegben, mesterként világnál boldogtalanul él. Mi erdélyiek kiállottuk ugyan, mert megszoktuk; de mégis, minden télután úgy tetszett, legalább nekem, mintha anyagilag is, szellemileg is össze zsugorodtam, s tavasszal egy pár ujnyit nőnem kellett volna, hogy magamat a földtámadó természetben honn talájam Erdélyben; a gyászoló téli napokban nincs természeti gyönyör, nincs mezzei tevékenység, s ha az ember nem hivatalnok, vagy nem szerelmes, vagy olvasni, okulni nincs szenvedélye, nincs módja, nem csoda, ha még kártyajátékhöz is folyamodik. Rut bűn a kártyaszenvédély, a mások kifosztásának vagy a... de mint játék ildomos társaságban mehet a kártya is. A kártyazajban mint játékban nem az az irány, hogy csalva valakit koldussá tegyünk, s sajátlag még csak az sem, hogy pénzt nyerjünk — mert a nyereség csak győzelmünk tropheuma — de más egyéb az, mi némi gyönyört eredményez: a szórakozás, a történeltség újsága; a sors hajlékonysága s ingere, nem pedig a szerencsésérti küzdelem. Egyébiránt az a szerencse, mi legyen, nem foghatjuk meg, mert arra oly föltételek kívántatnak, melyek emberi viszonyainkra nézve igen magasak; s még csak az sem igaz, mit a nagy Napoleon állított, miképp t. i. az ember től függ az, hogy a szerencse kezei közül ki ne suhanjon. Ő ugyan tette, hogy a szerencse oda ne hagyja, ha

például Muszkaországba nem menyen, s ha főleg nagyra vágyását korlátozni bírja; de én miképp tettem, hogy az új vandálok koldussá ne tégyenek?

Délen, a föld télen nem hal el oly vigasztalan, mint keleten. Vannak ugyan esős napjai, s irtóztató viharai kivált decemberben — mert többnyire e hónapban követeli Neptunus az iszonyu áldozatokat szerencsétlen emberekben s nem egyszer gazdagon terhelt hajók elsüllyedésében. Itt a föld védi magát, küzd, s soha se engedi magát úgy legyőzteni, hogy a végetátio meg szűnjék; a hőses pedig ritkaság: két-három évben egyszer esik, s legfőkébb egy órát tart a publicum mulatságára; mert ilyenkor minden ember az utcákra száll, s hógomolyákat dobak egy másra örömrivalgások közt. Keleten s éjszaka a novemberi viharok után, jég s hó következik, délen kék ég, s rózsavirág; amott Szent-Mihály minden növényt megfoszt életet leheli leveleitől; itt az élőfák s virágok — kevés kivétellel — mindig nyári zöld díszmányaikkal pompáznak, s kivált a sok százezer olajfák Minerva azzal a sajátsággal ajándékozta meg, hogy zöld leveleiket csak azon módon hullassák, mint az emberek a hajszálakat.

A múlt május első napján, egy gyönyörű nyári napon, minden felső öltöny nélkül, csupán frakkban mentem sétálni Grávozára, hol a gözösök is szoktak kikötni, s úgy találtam e helységet, mintha rózsahálóval volna bevonva a tenger partján le végig Ámáli határáig rózsákkal beszegve, melyek közül imitt-amott egy-egy fehér vagy vörös oleánder, mint egy obeliscus emelkedett ki, leirhatlan majestásban ünnepelt, s az ember méltán képzelhette, hogy Grávoza a Capri szigete, hol a Circe bűbajos trónusa volt, hol Odysseus s Telemakus napjaikat vesztegették s hol Tiberius, az az enyésző birodalom szörny ura kegyetlenségek, gyilkolások s fajtalan gyönyörök közt élt. Ő bejött érzettem magamat; néhány pillanatokra elfeledtem, hogy szerencsétlen vagyok! Valóban nemis lehet másképp. Egy szép napon a lében nem csak szénsav, légeny, savanyag s vizanyag léteznek, de léteznek szellemek is, melyek az emberrel barátságosan néznek szembe, s rögtön oly szabaddá teszik, mint önmagok: bár úgy eljelen a kegyes olvasó, tapasztalni fogja Midőn az ember egy tiszta tavaszi napon kimegyen a szabadba, nem úgy tetszik-e, mintha ezer barátságos kéz nyulna felénk, s ezer szem mosolyogna velünk szembe? Nem érezzük-e magunkat vidorán, magasztosan; nem éldelünk-e felségesebb örömet, mint mely az emberektől jön? Úgy vagunk, mintha a lében libegnénk, vagy Adria hullámain sétálnánk; még testünk is szellem-könnyűnek tetszik, s nem csoda, ha ilyenkor az ész még a Sírison is fölül emelkedik, s magas szép eszméket teremt. A szép, a nagy, a halhatatlan gondolatok tehát nem a mi érdemünk, de a természeté, melynek mi csak organumai vagyunk.

(Vége következik.)

Gerend, július. 1857. Haza érkeztem gazdasági körutamból. Megjártam Udvarhelyszék egy részét, onnan a moldovai határszélékre mentem. A nagyszerű „Pojána Tomi-n” a világhírű csorgó — most is úgy csorog — mint ezelőtt 10 évvel. Hajdan a határ-erzredek tanítottak e vonalon, ma feloszlatvák... messze a távolban sorozredek őrzik a haza széleit. — Népe román nép, — ma is a régi; örege- ifja megtartá régi szokásait. Ha az uton találkozol egy forrásra menővel, eldugja üres

szerényen lesimított szőkehajtottokkal, szelíd tekintetű kék szemmel, szép és szende, mint egy angyal.

(Folytatjuk.)

ENLÉKBESZÉD

Magyar-Gyerőmonostori gróf

KEMÉNY JÓZSEF

Ravatala felett, a gerendi sírkertben.

II.

Német nyelven írott művei.

(Folytatás.)

8. Archivarishe Nebenarbeiten. I. Bd. 2. Heft. 172. l.

9. Über J. K. Schullers Umriss und kritische Studien zur Geschichte von Siebenbürgen. I. Heft. Hermannstadt. 1840. I. Bd. 3. Heft. 195. l.

10. Über die Entstehungszeit der ungarischen Komitate in Siebenbürgen. I. Bd. 3. Heft. 230. l.

11. Diplomatischer Beitrag zur Geschichte der Gefangenschaft des Johann Hunyadi. I. Bd. 3. Heft. 313. l.

12. Das Treiben der Mächte Europa's in den Jahren 1624. 1625. und der Fürst von Siebenbürgen Gabriel Bethlen. I. Bd. 4. Heft. 323. l.

13. Kritische Bemerkungen über folgenden Werk: „Geschichte des Kronstädter Gymnasiums. Von Josef Dück, Gymnasiallehrer.“ I. Bd. 4. Heft. 380. l.

14. Archivarishe Nebenarbeiten. I. Bd. 4. Heft. 403. l.

15. Über das Bisthum und das Franziskanerkloster zu Bakov in der Moldau. II. Bd. 1. Heft. 3. l.

16. Archivarishe Nebenarbeiten. II. Bd. 1. Heft. 96. l.

17. Der siebenbürgische Landtag zu Hermannstadt im Jahre 1494. II. Bd. 1. Heft. 109. l.

18. Charakteristische Parallelen über die fast gleichzeitige Entstehung des constitutionellen Wesens in Ungarn, Deutschland, Frankreich, England und Spanien. II. Bd. 2. Heft. 181. l.

19. Heinrich von Valois und Stephan Bathori. II. Bd. 2. Heft. 231. l.

20. Ob man die Ansiedelung der Szekler in ihren dormaligen Wohnsitzen schon in das IX. oder erst in das XII. Jahrhundert versetzen müsse? II. Bd. 3. Heft. 255. l.

21. Über die ehemaligen Knesen und Kenesate der Walachen in Siebenbürgen. II. Bd. 3. Heft. 286. l.

22. Archivarishe Nebenarbeiten. II. Bd. 3. Heft. 357. l.

23. Miscellen. II. Bd. 3. Heft. 375. l.

24. Bruchstück aus der Geschichte der vaterländischen geistlichen Zehenten mit besonderer Bezugnahme auf unsere Walachen. II. Bd. 4. Heft. 381. l.

25. Die Verkettung des einst in Deutschland und Siebenbürgen in der Gestalt eines angeblichen Krypto-Socialismus nicht lange bestandenem sogenannten Judaismus. II. Bd. 4. Heft. 416. l.

26. Archivarishe Nebenarbeiten. II. Bd. 4. Heft. 462. l.

Ezek mellett, kétség kívül, lesznek még néhány német dolgozatai a külföldi lapokban is, miket a tudományos élet egész folyását nagy figyelemmel kísérők gyűjthetnének csak össze. Így, saját szóbeli vallomása szerint, irt

ő Hormayr Taschenbuch-jába is Ymenek Sofie (Kemény József betűcserélt név alatt; de a nevezett gyűjtemény egész teljében nem lévén kezmenél, német dolgozatainak címét nem idézhetem.

III.

Latin munkái.

1. Notitia Historico-Diplomatica Archivii et Literarum Capituli Albensis Transilvaniae. Cibinii. 1836. T. I. H. 8-o.

2. Dissertatio Critica de isthoc Calendarii Eberiani exemplari unico. (Olv. Nachlese auf dem Felde der ungarischen und siebenbürgischen Geschichte. von A. K. Kronstadt. 1840. 8-o. 85. l.)

Ennyiből áll általam ismert nyomtatott munkáinak cyclusa.

Mindezekre egy erős kérdés száll ajkamra: hol volt a fél-gyenge, szikár testben ennyi munkaerő? hol a szakadallan munka közt élő szellemnek ekkora ruganyossága, kitartó ereje? — uraim! a munkában áldás van, mely egy megfoghatatlan valóságtól jó, ki a népek s nemzetek sorsát intézi, s ki midőn életképes, életrevaló nemzetet magasra akar emelni; annak fiait áldja meg erővel test és lélekben, kitartással a munkában, bölcseséggel a kivitelben. Ily nemzeti áldás volt a gondviseléstől gr. Kemény József Erdélyre, ki által ezer jó áradt a magyar szellemi életére, tudományos irodalmának dicsőségére; s azért áldásos élete kifolyásának gyümölcsei miénk, nagy nevének méltó emlékeztetével az idők végeiglen.

Hátra van még, hogy a nemos magyart, mint a törvényhozás és alkotmányos élet emberét, vegyük szemügyre.

Ha politikai életét, melynek körén kívül már magas születésénél fogva se tudhatta magát, mélyebben vizsgáljuk: egy és őszhangzó volt az mind végig. Szellemének a tiszta közép való bélége, egyaránt távol ama legszélsőbb pontoktól, melyeknek egyikén ernyedtség, másikán túlfeszültség miatt vesztelylettik a közneke java. Inkább tartózkodó, mint bátor; vakmerő soha. Szító a régihez nem elfogultságból, hanem az ujjaljáró gyakran kétes és drágán fizetett nyereség miatt. Szító az újhoz nem divatszereletről, hanem az udv miatt, melyet ígért való. Ennyiben határozódik politikai tiszta jelleme.

Nekem a kedvező sors a dicsőített életfolyamának csak végéigben engedő ismernem. Termete magasabb a közepszerinél; kissé meghajolva a munkaasztalán töltött negyven évtől; arca gyengéden komoly; vídamságra kész; tekintete nyájas, bizodalmat ébresztő; ajkairól tudományos társalgásban édes-kellemesen, mint mézecsapok, folytak a tanulságos ígék. Szép kék szemei ekkor neki tüzesedve ragyogtak. A nemes szenvedély szikrázott ilyenkor belőlök. Ellilant tagjaiból, vagy megcsendesedett ekkor testében a fájdalom, vídamság ömlött el a nyájas arcon s újra látszott éldelni a rég eltűnt ifjúság örömráit. De mindezek csak mulékony jelenések voltak a megviselt tetemen, s a kórtagokban bágyadozó szellemen. Napjai meg voltak számlálva. Jelentkezett a halál esendős angyala. Úgy tett ő, mint gondos családátya, ki hosszú, igen hosszú útra kel, honnan több szerettei körébe vissza nem térend. Rendelkezett. Végakarátat írásba foglaltá. Elkészült a végrendelet.

(Vége következik.)

korsóját, mert azt hiszi, hogy az utasnak nem lesze szerencséje! — E habona-forma mellett látom a jó szívet... mely az utasnak szerencsét kíván!... Ripán keresztül menve, utcahosszat elnyulva egy pár éltes egyént láttunk, szomorú példányát az átkos pálinkáit rabjainak. Estvére Gledinbe mentünk. Az ezüstfürtű régi ezred-orvos Dr. Enzenberg Márton ur barátságos bajlaka fogadott bennünket. A kedves jó öreg, most is arégi, aggkora daczára a bajnallal kél... ifju szorgalommal ápolva betegeit, ki- ket saját gyógyszerivel lát el. Ily ember... ki a vizs- talás édes balzsamát csepegteti a beteg szívekbe, megér- demli, hogy mindenki elmondja: az Isten éltesse szá- mtalan évekig!...

Itt hallám, hogy a Moldovafelé nyúló ős rengete- gekben a mult heten egy ős-bőlény szarvat találtak, egy idegen ajkunak eladták!... tudom nem adja be muzeo- munkba.

Mánap Szász-Régenbe utaztunk. Egy csinos eme- lates fogadóba szállottunk. A teremben barátságos po- harak közt ültek szép bajszos deli férfiak, a társalgás ma- gyarul folyt. — Régen városa barátságosb arcot váltott. Épületei csinosodtak, az utcákon szivattyús kutak épül- tek közhasználatra? ..dehogy... a rudját beviszik... vi- zet, ha bort nem iszol, nem kapsz! — Az asztalnál ülő férfiakkal beszédbe elegyedünk. Hány lakója van Sz- Régennek? — Kérdés a társam. — Egyszerre, mint a puska- por, fellebbantak az én embereim: „mi mindnyájan háziurak vagyunk.“ Tudtam rögtön hányadán va- gyok. — Az Isten éltesse mindnyájokat édes jó háziuraim; hanem a szász atyafiak hová lettek, mert azt a tisztos „hosszu kaputót“, melyet századok óta oly híven megőriztek az utókora számára, melyben meg a bálokat is meglátogattuk, sohol se látom! Elmosolyodtak. Az egyik azt mondá: sok a költség nem jut reá“ a kur- tább is megteszi. A másik pedig azt állította: hogy most nem divat; — mióta a kolozsvári (még nem censurázott) magyar prokurátor ur sima arczeval — még kánikulában is — hosszú kaputban jár; hogy „Doktor“nak higye a vil- ág!... Mig a valóságos Doktor, szakállas, s áttalban jár, s ha megszólítod, — azt feleli „nichts ungrisch.“ A társaság jól nevetett! — Én se állhatam tovább a dol- got, megszólalék, rájuk köszöntvén egy pohár rózsamálit (a jobb beraikat így keresztelik) „Isten éltesd a magyart erőben bőségben“... nem hagyták tovább mondani. Hát minket?... szemem szám elálla!... hiszen az urakat is ér- tem... Igen, de mi szászok volnánk!... Az Isten éltes- se az urakat is sok számos esztendőig... megengedje- nek magyaroknak vélem, oly szépen beszélnek csengő édes nyelvünk. Azelőtt itt jártamban alig hallék ma- gyar szót!... Akkor mondanak: mi nemetül beszélénk, a vármegye igen nagy magyar volt, most pedig mi szó- lunk magyarul, csak nem haragusznak az urak érte? Dehogy haragszunk, sőt örvendünk, ámbar nem csak az urék szólnak nyelvünkön, hanem már Angliában a szép- nem is magyarul tanul, hogy Petőfi, Vörösmartit, Aranyt, Tompát sat. eredetiben olvashassa.

Mánap Gernyeszegen keresztül utazva, megállapo- dánk. A repeze lekaszáva — a legújabb angol gyűjtő- géppel gyűjtette a szorgalmas gazdatiszt ur. Le a kalap- pal... álljunk meg. Forduljunk be a régi virágházba... hol a bogárkák ezrei készítenek magoknak koporsót finom szálakból... melyben néhány napi nyugalom után... ált- szellemülvén, a legnemesb alakban támadnak fel, élvezni az élet kéjét... s kéjekben kimulni!...

Ember! borulj le a mindenható előtt! ha még e fé- reg se halhat meg, mielőtt rendeltetését teljesíté!... s te kétségbe esnél, — hogy még egy jobb nap nem virad reád?...

Mit vesztett e szegény selyemhernyó, — hogy fel- támadása óta új életében pillangónak mondják!... Ez mindegy nekie! ő szerelmre virad, szerelében él, és szerelmében hal meg! — ... Megállj fiu... ne ábrándozzál a szerelmeiről, nem neked való az. Menjünk be a major- ba, nézzük meg ama szép telivér angol lovakat... Elmen- tek rajtok lovagolni, sokaig időztünk a selyemtenyész- dében. — Jelentem alásan befogtam... mondá a kocsis... máskorra halasztva a virágzatban levő váltógazdaság, szeszgyár, angol s mongol sertések, merinó juhok sat. megnézését. Elindulánk. A viszontlátásig.

GIRÓKUTI.

KOLOZSVÁRI NAPLO.

* Hg kormányzónk ő magassága tegnapelőtt este Sze- benből kívánt egészségben városunkba érkezett, s itt néhány napot fog tölteni.

* Ugy lön a mint várni lehet. Az országos vásárral egy- bekötött loverseny, az állatkállitás élenkebb szint adott váro- sunknak. Vendégloink telvék idegenekkel, s azok közt olyanok- kal, a kik évek óta nem látogattak meg. Kolozsvár ugy néz ki most, mintha visszatérőben volna ereibe az egykori pezsgő élet. Délcseg lovagokat, robogó fogatokat láthatni utcáinkon. A valódi verseny ugyancsak még holnap (30-kán) lesz, de a ver- senytér azért néhány nap óta minden este és reggel megnépe- sul. A versenyre bejelentett lovaknak próba-futtatásokat tesznek s e látvány számos kíváncsi népet csal a városhoz, nem éppen közel eső, de igen szép fekvésű versenyterre. Egész hosszú sora nyúl ki ilyenkor a gyalogoknak, lovasoknak s fogatoknak

ki a külső Közép-utcán — előlegezni az eddig itt nem látott érdekes látványból. Bérkocsisainknak rég nem volt ilyen jó szü- retük. Hát még a verseny napján? Maga a lófutás, bárha mondhatni rögtönözve van, a mint az előkészületekből ítélhetni igen érdekes lesz, s látva az iránta minden illetékes oldalról mutatkozó érdeklődést, lehetlen nem remélni, hogy e fej- delmi intézkedésnek a legjótékonyabb hatása ne legyen alászá- lott lótenyésztésünknek egykori fényébe visszahelyezésére.

— Az angolok, az angolok, futnak az angolok!... De az érdemes olvasónak most az egy alkalommal még esze ágában se legyen a véres háboru, se Chinával, se Persiával. Kolozsvár sza- bad királyi városában és határán történik az egész. — Kolozs- vári tisztelt olvasóink már e sorok első betűjénél azonnal tudni fogják, hogy a ma délután 5 órai loverseny előzményeiről aka- runk írni, hogy is ne!... mikor minden rendű és rangú körök- ben, nyilvános — értjük a vendégloket és utcaszögleteket — tehát minden nyilvános és nem nyilvános helyeken, teren és zugban mind arról beszélnek, hány hete már hogy ez vagyamaz futandó ló lábait a legfinomabb asszuszalló borban szitaják, az egész teste hány lekötővel van éjjelnapal bépálva, s még tudja Isten mennyi ilyféle valótlanágokat össze nem hirelnek; — a dolog valósága abban áll, miként az idei loverseny, legalább a birtokosság részéről egy kisse a rögtönzés szinét viseli magán. Már a mult heten elkezdették a futató gyakorlatok; de a helyett hogy ezek csak a futandó lovaknak a pályatérrel megszoktatása lenne, egyzersmind az idomítás, az ugynevezett trainirozás is most történik javában. — Hanem a lóidomítás csak hagyján, de a lovas idomítás, az sehogy sem akar menni. Kinek lovasz- mestere, kinek lovasza pótolja a Jockey-t. De ez most termé- mézet elleni lehetlenség; nem mintha a magyar és cserkesz, széles e földtéken nem a legjobb lovas volna, hanem, mert az egyik 15, a másik 20, a harmadik 30 fonttal is nehezebb, mint rendesen kénék. Két ur, két angol fiut hozott el végre, ezek a nap hősei; hogy ne mondjuk az egészet, de a félváros pontosan tudja, hogyan ülnek fel ezek a lóra, hogyan ülnek a nyeregben, hogy patlanak le a lóról, aztán meg, hogyan szaladnak néha az apostolok lován kerekén a pályatérre; ennek már különös okának kell lenni; egyik néző azt mondja, hogy csak komázik, a másik, hogy meg van zsibbadva stb. ugy látszik azonban, hogy a nyakrafőre való trainirozásban a futandó lovak némelyike is tévedésbe jött, s nehogy az angol Jockey szerfelett megszibbad- jon, a napokban az egyiket, lova ugy oda vágta a pályatérkörü- li emelvén oldalához, hogy az angol gunyájának érintett olda- la nagyrészen lemaradt gazdájáról.

— A tudvalevő két rendű versenydíjakon kívül még két újabb díjat alapítottak birtokosaink aláírás útján, az egyik díj 25 arany, az ugynevezett ostorfuttatás, a nyerő t. i. jutalmul kap egy kűtő szép ostort. A másik díj, az ugynevezett „nép száma-ra“; nagy kár, hogy ezen díj kűtőzése nem idejében tör- tént, hogy kísértette volna meg a székelly atyafi is a keleti fajtát még egészen el nem vesztett ménest. *) Ezen két utolsó díjra is ma leszen a futtatás.

Hogy a futtatásra ismét visszatérjünk, megemlítjük, mi- ként a második verseny-díjra szintén oly jeles futó lovak fognak futni, mint az elsőre, sőt némelyek szerint, azok között töb- ben futnak jól és rendesen.

A lovasár még csak kezdetén van. A kedden tartott gaz- dasági gyűlésen ugy állapodtak meg a birtokos urak, hogy el- adandó lovaikat, a nagy hőség miatt, délután 5 óra után fogják kivinni, vagy pedig ki fogják falragaszformában tenni, melyik birtokos, minő órákban fogja vásárra viteni lovait.

* A bejelentésekből következtetve az állatkállitás igen gazdag lesz számban és különféleségben, ugy hogy ebből nem- csak a közérdeklőség, de a gazdaságat ágának emelkedése is ki- tűnik. Leginkább képviselve van azonban a sertés-faj, mint a melynek tenyésztése körül pár év óta a legkedvezőbb lendü- letet tapasztalhatni. Mint legérdekesebb példányt említik gr. Beth- len Sándor urnak egy malaczké angol koezját, a mely óriási nagyságával mindenkit meglep.

* Gazdasági egyetünk tegnapelőtt tartott közgyűlése a szokottnál népesebb volt. A míg érdekes tárgyat részleteiben közölhetnők, megemlítendőnek hisszük, hogy a bécsi gazdasági kiállításnak a kolozsvári kiállítóknak odaitelt érmei a gyűlésen osztattak ki az illetők közt.

— A napokban állították össze a most érkezett arató-gé- pet künn a mezőn; a lófutásra tudó nép annyira odacsődött, hogy azon búzát, melyben a gépet próbálgatták, nem várva, hogy a gép arassa le, nagyrészen letapodta.

— Császár Ő Felségének Magyarországon teendő útjára már folynak az előkészületek. Kismarton számára e napokban ment el Bécsből több koezi pompás teremrendezeti tárgyakkal, azon lakosztály számára, mely legmagasb szállásul szolgál. B. H.

* New-Yorkban egy vak lelkész, Milburg, nagy hirne- vet nyert szónoklatai által, melyeknek tárgyaul igen gyakran éppen az amerikai társalmi élet kinövéseit választotta, s melyek- ből néhányat összegyűjtvén, saját útján közrebocsátott. Nagy hibául teszi ki Milburn azon szokást, miszerint házaspárok boar- dings-houses-okban, bérlakokban és vendéglőkben laknak, a hová érkezni járnak. Amerika nagyobb városaiban a fiatal háza- soknál már egészen kiment divatból a háztartás, hónapos szá- lásokban laknak és a vendéglő teremében roppant társaság kö- zepett reggeliznek, ebédelnek és vacsorálnak. Milburn szerint ez a legjobb mód arra, hogy a házas- és családi élet gyökerében megmégertessék. A fiatal nő itt nem tanul egyebet, mint szór- akozás- és pipere-vágyat, s mihelyt anya lesz, első gondja gyer- mekét lerázni nyakáról, idegenekre bízván azt. A vak szónok élesen lát be az amerikai társadalmi élet szomorú viszonyai közé.

* Londonban közelebbről egy vastag könyv jelent meg, mely saját szerű tartalmánál fogva igen kapós lön. Ez egy satyra a német philosophiára; ezime: „The Metaphysias“. Két érte- kezésből áll, melyeknek egyikét Carvel Ferencz keféköti, má- sikát Freudling Harold esquir írta, a kiadó (Drake Francis esq.) ehhez egy függelékkel is toldott „a speculatív philosophiáról.“ A satyra abban áll, hogy többek közt a keféköti Carvel Ferencz és késő unokája (a ki szintén Carvel Ferencznek fognak nevezni) lelkebe magát behelyezheti, s így leírja Londont, a minő az ezelőtt egy századdal volt, és a minő az ezután egy századdal lesz. — Ez igen érdekes olvasmány lehet az angol-okra nézve, de a tulérzőkeny nemetek, mint látszik, nem igen értik a tréfát, s e könyv ellen neheztelőségek kifejezni sietnek.

*) A székelly ember még egy lovat is ménesnek mond, „nyisd ki Ferkó a kaput, mert jön a ménes“ t. i. jön egy ló.

Franciaország. A császár plombiéresi mufa- tásáról Párisból jul. 17-ről írják az „A. A. Ztg“-nak: „Azon nagy elvonultság, melyben a császár Plombi- éresben él, elannyira hogy még csak színészeket se kí- vánt magához mint a mult évben, nem kedvtelésből, ha- nem kénytelenségéből származó életrend. Daczára a rend- őrség megkettőztetett elővigyázati intézkedéseinek is, ily szabad helyen nem lehetne a császár élete teljes bizto- ságban, ha Napoleon Lajos maga is nem élne nagyobb elővigyázattal mint máskor, legalább addig, míg a pro- paganda vérszomjas láza csendesüledett.

— A francia császár élete elleni összeesküvés pere, mint írják, legközelebb a szajnai esküdtsek előtt tárgyalásra kerül. Az e részben tudomásra jött részletek közül kiemelendő a következő: A rendőrség kitudta, hogy három romagnol, egy nő kíséretében s Mazzinitól bor- zasztó missióval megbízva, Párisba volna érkezendő. Ez emberek annyira titkolák megérkezését, hogy a rendőrségnek több nap kellett, míg annak nyomába jött. Végre megtalálták őket egy utcában, hol is kettejüket a nővel együtt elfogták. A harmadik romagnol akkor nem volt jelen; ennek is tört vetettek s hasonlag kézrekerít- ték. Nagyon fontos irományokat találtak nálók, s ugy látszik, a nő azóta mindent bevallott. A rendőrséget ele- inte azon ügyesen elterjesztett álhirrel vezették tévútra, mintha bizonyos összeesküvők Plombi éresben készül- nének a császárt megátadni.

— A londoni francia követ Persigny Mazzi- nit illetőleg határozott és szigorú utasításokat kapott, s mint mondják, a politikai menekülteknek angol földről el- távolítását illetőleg Palmerston lorddal hosszas be- szédbe is ereszkedett. — Az „Ind. h.“ minden megha- zudtolás daczára megmarad abbéli állítása mellett, hogy néhány európai kormány, ha nem együttleg is, de egyé- nileg panaszt emelt Londonban azon korlátlan menhely iránt, melyet ott a menekülteknek adnak.

— A „Journal des Debats“ szerint a turini kabi- netnek csakugyan célja a vizsgálat eredményének lehe- tő legnagyobb nyilvánosságát adni, egyzersmind pedig külföldön levő ügyvivőkhöz oly körlevelet intézend, mely- ben ki lesz fejtve, mennyire szükség, hogy a kormányok a párisi congressuson sürgetősöknek ismert reformokat életbe léptessék; ez lévén az egyedüli eszköz új összees- küvés kitérését megátolni.

— A császár elleni gyilkossági tervről egy távirai tudósítás értesítette volt a francia hatóságot Londonból, hol az összeesküvésnek egy tagja egy francia rendőri ügynök jelenlétében gyanus nyilatkozatokat ejtett ki szá- jából. Az illető egyéneket részint Brüsszelbe, részint St. Cloudba utasazók közben fogták el. Ezek jöllehet egy oly bandához lászának tartozni, mely nem a londoni for- radalmi bizottmánytól szokta kapni a jelszót, mindazál- tal, mind a nálok talált papirokból kitűnik, közösen csin- álták azon nagy mérvű tervet, mely lényegesen abból állott, hogy az olaszországi fölkelésnek, s a köztársá- ság kikiáltásának Párisban, egyszerre kellett volna tör- ténnie. A befogottak piemonti útlevelekkel jöttek Fran- cziaországba, s papirjaik közt megtalálták az ideiglenes kormány tagjainak névsorát is az egész tervvel együtt. A francia kormány nem késelt értesíteni az olasz kormá- nyokat. Hogy a genuai hatóság még is meg volt lepve, ennek okát nem foghatni meg.

Ezen tudósítással összeegyező ezen részlet is. A fran- czia rendőrség kevéssel a császárnak Plombi éresbe utazása előtt értesült a tervről. Az összeesküvők, kik többnyire olaszok voltak, Brüsszelben adtak egymásnak találkozást. A titkos társulat főnökei fenntarták magok- nak a nap meghatározását, melyen Párisba utazzanak a kiforralt terv végrehajtására. Minthogy azonban köztük a rendőrségnek titkos ügyeket is volt, ez mindenről ér- tesülvél vala, s ugy intézé a dolgot, hogy az összeeskü- vőket a francia haláron, valamely vasuti állomáson fogják el.

— Párisból írják a közelebbi olasz eseményekre vonatkozólag, miképp kezdetben csak a politikai foglyok kiszabadítására czéloztak, kik a tengerpartokon fekvő nápolyi börtönökben őriztettek, e végre egy hadihajót szereltek föl, mely parthosszant haladva nagyobb mérv- ben lett volna teljesítendő azt, mi Ponzában történt. Mazzini erről hallott valamit, s azt saját módja sze- rint zsákmányolta ki.

Anglia. Anglia és Franciaország közt az eddig ingadozni látszott szövetségnek vagy merőben meg kell szakadni vagy inkább megszilárdulni. Mind- két országnak érdekében áll, hogy jobbra vagy balra biztos szövetségre tegyen szeri. Legújabbban több jel lá- tszik arra mutatni, hogy az angol és francia között már most is, tehát még a fejedelmek kölcsönös látogatása előtt, bensőbbé lett a viszony: bármily élesen lett is ki Palmerston a suezi csatorna ellen, a melyet Fran- cziaországban saját érdekében nagy tüzzel kívánt keresztülvinni, s bármily kevéssé lagszanak is még a dunai fejedelemségek kérdésében egymáshoz közeledni. A stambuli angol és francia követek, mint hallani, egé-

szen új utasításokat hoztak London- és Párisból, melyeknek kútfeje csakugyan a nyugati hatalmak közt létesült egyetértés volna. Francia sereg Chinába menetelét is már egészen bizonyosnak jelentik; a francia kormány csak a kevésbé forró évszakot várja, hogy hadait oda megindítsa. Ezt Palmerston maga is erősíté, Disraeli interpellációjára adott válaszában kimondván, hogy Chinára nézve oly intézkedések történtek, melyek az Elgin tbnok alatt Chinába rendelt, de Canning lordtól talán Keletindiaon visszatartóztatott hadak hiányát tökéletesen ellensúlyozzák.

Az angol parlamentnek ha valaha, van jelenleg dolga, a mivel foglalkozzék. — Ott van anyakán mindenkifölött a chinai s a még ennél is alkalmatlanabb — indiai ügy. Palmerston ugyan vonakodott az ez utóbbira vonatkozó papirokat a ház asztalára letenni, mivel úgy látszik főleg az indiai társulatot akarta kimélni. Ugy hiszik azonban, miképp ez sokáig nem lesz kivihető, mert a felsőházban egy volt indiai főkörmányzó, lord Ellenborough, kit ama társulat elmozdított, minden alkalmat megragad, hogy boszuját tölthesse; az alsóházban pedig az ellenzék valószínűleg ez ügyet fogja nagy hévvel felkarolni, hogy az indiai kormányzás hiányait leplezetlenül feltárja. Az indiai lázadás mindenesetre nem csak a brit uralomnak általában, de különösen és főleg az indiai társulat kormányzásának is tüpróbája ígérkezik lenni.

Az alsóház 17-ki ülésében a persiai s chinai háborukra szükséges pénzüsszegek megszavaztattak. Palmerston lord jelenté, mikép Elgin lord Chinába küldetett oly célból, hogy a pekingi középponti kormányral összeköttetésbe lépjen, s az semmihez sem kezdend, mielőtt a chinai császár közléseire választ nem adott. Ha a válasz nem kielégítőleg ütne ki, a chinai vízeket összegyűjtött haderő elég tetemes lenne arra nézve, hogy Kantont cszére térítse. Erre hosszas vita támadt a kantoni események tárgyában, melynek folytatában Sir Dh. Wood Seymour admirálnak egy leveléből kimutató, hogy Kanton városa soha sem bombáztatott. White szintén tagadta, hogy Kanton városa bombáztatott volna; s erre azt állította, hogy mindaddig nem fognak ezélt érni, míg csak Kantont bé nem veszik, mivel a császár semmit sem teend Yeh tanácsa ellen, a ki körülbelül ugyan az Chinában, mi Palmerston lord Angolországban (roppant nevetés, melyben Palmerston is résztvesz.)

— Az eskübill megbukott a felsőházban, mint tudjuk. A zsidó ügyet azonban még ez ülészákon szönyegre akarják más formában hozni. A felsőházat egészen ki akarják hagyni a játékból; s az alsóházban egyszerűen el akarják határozni, hogy a zsidó az es-

küt leteheti a nélkül, hogy a keresztyén formulához lenne kötve, a mely eddig akadályozta, hogy az felsőházban ülhesse. A quaker, mint tudva van, nem tesz esküt, s mégis az alsóházban ül, az alsóház egyszerű határozata erejénél fogva, a nélkül, hogy billt kellett volna e tárgyban a ház elé terjesztetni. A „Times“ is pártolja a tervet. Russell lord már is fölépelt az alsóházban ily szellemű indítványával, de több tagok a vita elhalasztását kívánván, visszavonta indítványát, hogy azt a közelebbi napokban újra előterjesze.

Belgium. Mily nagy hatást tettek ez országban a jótekonysági törvény által felidézett események, világosan mutatják a legközelebbi választási eredmények. Még azon helységekben is, hol azt lehet hinni, a clericalis párt mindenható, a szabadelmű pártnak mind a senatus részére, mind a városi és vidéki tanácsok részére kihirdetett jelöltjei fényes és többnyire kétségbe se vonható győzelmet nyertek.

Olaszország. A romai hadügyminiszter Farina temetési gyásznapját jul. 12-én egy esemény zavarta meg, melynek rossz következményei lehettek volna. Midőn a menet a Corsora ért, egyszerre fűlszagotó éles fűtly reggát a levegőt, a mit a tömeg lázadási jelnek vélvén, szétfutott. Egy svájci ezred, mely elül ment s szintén azt hitte, hogy lázadás tört ki, azonnal támadásra készült. Szerencsére a pápai vasasok parancsnoka kitálalta a zavar okát s azonnal indulót fuvatt. A nyugalom és rend erre ismét helyreállott.

UJ P O S T A.

Páris, e minden politikai újdonságok kifogyhatatlan forrása, az ebbeli hiányt, mint ezt a nyári szárazság hozza magával, mindennemű érdekes, meglepő, olykor felizgató hírek által igyekezik eltérhetővé tenni. Az „Ind b.“ párisi levelezője közöl egy pár ily frissítőt a nélkül hogy hiteles firmája mellett kezkeskedni akarna. Így beszélnek az angol királynőnek Brüsszelbe teendő utazásáról, mielőtt Franciaországot meglátogatná; beszélnek egy hármass szövetség kötéséről, mely — ki találná ki, hogy kiket ölelend össze? — Franciaországot, Angliát és Oroszországot; beszélnek még, hogy több ily hír felől hallgassunk, Cavaignac elfogatásáról is.

A hármass szövetségnek legalább tervben lévőre mutatnának az orosz közlönyök ime nyilatkozatai: Jól járt Anglia, hogy ezen mozgalom oly pillanatban adta elő magát midőn békében van Oroszországgal; ezen körülmény indokul szolgálhat az angol kormánynak, hogy barátságos viszonyban igyekezze Oroszországgal maradni;

legyen Anglia bizalmas s kövesse azon utat, a keleti politikában Oroszország irányában, melyről az utóbbi háboru térítette el; Oroszország ugyanis állatta már, hogy azon szövetség, mely az északi hatalmakat a keleti háboru előtt egyesítette, örökre meg van törve, annak helyreállítása lehetetlen.

— Hir szerint a francia kormány az angoltól kiadatását fogná követelni a párisi vádló kamara elé terjesztett azon politikai menekülteknek, a kiknek jelszavuk rablás és gyilkolás. Kevéssé valószínű a francia kormánynak ily kívánata, de az már nem valószínű, hogy e kiadati kívánnatnak az angol kormánynál fogadtatja is legyen.

— A jul. 22-ki „Moniteur“ jelenti: „Több mint egy hónap óta a rendőrség bizonyítványokkal bír egy Londonban szövetkezett complotról a császár élete ellen. Három a gyilkosság végrehajtásával megbízott olasz Párisban elfogatott; fegyverek fedeztettek föl. A bűnösök elárulak bűntársaik neveit. A vizsgálat e választások miatt el volt halasztva; folytatása ma kezdődik. A vizsgálóbíró a vádló kamarának im e névjegyzéket küldte bé: Tibaldi, Bartolotti, Griles, Mazzini, Ledru Rollin, Massarent és Campanella.“

— A „Morning Chronicle“ jul. 20-ki tudósítása az indus lázadást illetően nem kevésbé döbbenetes meg a némely angol lapok által ámitgatott közönséget. Az említett lap szerint a bombayi sereg is fellázadt, a melynek pedig hűsége biztosnak s a többé fellázadt csapatok ellen is fordíthatónak tetszett. A „M. Chronicle“ azon látszó lehetségséget, miszerint e tudósítás a hivatalos postának Londonba érkezte is megjött, azáltal igyekezik megmagyarázni, hogy már a krími háboru idejében bizonyos házak, a melyek Oroszországgal összeköttetésben állottak, az indiai híreket Oroszországon keresztül 5 nappal korábban vették. A fennebbi tudósítás mindenestre még valósulást vár. Vernon Smith is az alsóházban jul. 20-án azt válaszolta a Roebuck interpellációjára, hogy a kormány rég nem kapott ilyes tudósítást, s az ő hiedelme szerint hasonló tudósítás általában nem érkezett Angliába.

— Konstantinápolyból írják jul. 18-ról: A syriai sereg erősítésére 10 zászlóalj van határozva. — A cserkeszek folyvást készülnek az oroszok ellen s főleg Gelencsik erősítésén működnek.

— A „Times“ hevesen szól Mazzini és Ledru Rollin ellen, Napoleon élete elleni összeesküvésök miatt, s azt mondja, hogy Angolországot el kell hagyniok, ha mint összeesküvők elítéltetnének.

Bécsi híreink. Julius 25-dikén Erdélyi urb. pap. 80. Magyar urbéri pap. 81 Nemzeti kölesön 84%. Arany pénz 7/4, Ezüst 4/4.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

Kivonatban.

A dévai cs. k. járáshivatal f. é. jul. 13-ról 4003 sz. a pályázatot hirdeti a dévai jegyzőségi állomásra 300 eft fizetéssel. A német és magyar nyelvet tudó pályázók adják be oda szabályszerű kérelmeiket f. é. auguszt 25-éig. A makfalvai cs. k. járáshivatal mint törv.-

szék f. é. jul. 11-ről 1176 sz. alatt tudatja, hogy Nagy István elfoglalt két darab fekvőt Makfalván, a Szenkovács Lukács kérelmére, f. évi auguszt 1-én és 29-én d. e. 9 kor az ottani irodában közérverésen eladják.

Urbékkárpótlási tőke-utalványozás. A kolozsvármegyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 2-ről 5956 sz. a. tudatja, hogy gr. Rhédey

Klára, báró Radák Istvánénak buzaibirtoka után 1422 e. ft 14 1/2 kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. szeptemb 15-éig. Tárgyalása f. é. november 16-án d. e. 9-kor.

A m. vásárhelyi megyei cs. k. törv. szék f. é. jun. 27-ről 3496 sz. a. tudatja, hogy göcsi Csanádi Sámuelnek egrestői és balavásári birtoka után 1135 e. ft 30 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelen-

tendők f. é. szeptemb. 12-éig. Tárgyalása f. é. jul. 6-ról 2245 sz. a. tudatja, hogy Sárosi Laszlónak bokai birtoka után 2053 ezüst ft. 37 1/2 kr. a benzenczi után 252 e. ft. 49 3/4 kr. a karpengi után 101 e. ft. 46 1/4 kr., a valenyi (nyirmezeti) után 275 e. ft. 18 kr., mindössze 2683 e. ft 32 1/4 kr kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. szeptemb 21-éig. Tárgyalása f. é. novemb. 21-én d. e. 9-kor.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(200) A Szász-régen kerületi magyarok s azzal kapcsolatban álló felsőbb helységi havasi legelői a báró Banffy családnak és a közbirtokosságnak, melyek eddig is évenként haszonbérbe voltak adva, a jövő 1858 dik évre haszonbérbe adatnak, jelen 1857-dik év augusztus hava 10-ik napján Magyar-Régenbe a t. cz. Szekeres Sándor ur udvarába.

(228) Czélszerűsége által elismert és téli takarmány termesztésére igen hasznos **ŐSZI RÉPA MAGOT** ajánl fűszeráros BARABÁS KÁROLY özvegye Főttér gróf Rhédei ház.

(229) A rózsza és párizs utcára rugó volt „HO-NI KÁVÉHAZ“ kiadó, és egy tekeasztal eladó. Értekezhetni belső-monostortutca 189 sz.

(227) Az óvárban 263 sz. alatti telek, mely áll egy utca- és két udvarföldi szobából, konyhából, kamarából és igen jó pinceből, sz. Mihály-naptól kezdve haszonbérbe kiadó. Értekezhetni ott helyt a háztulajdonossal.

(225) **HASZONBÉR-HIRDETÉS.** A zoványi-feredő, a sz.-somlyai cs. k. kerületben, minden rajta lévő épületekkel, lege-

lővel, királyi haszonvételekkel haszonbérbe adatik hat egy másután következő évekre, az 1858-ik év ápril. 24 től számítva, árverés után, mely a folyó év november 12-kén tartatik helyben Zoványon 147 szám alatt. A vállalkozók 100 pft. bálnapénz letétele mellett szólhatnak az árveréshez. Addig is a vállalkozók bérmentes levelek által a feltételek felől. Ész. Biharban Vértesszécsében 152 sz. alatt Magyar György és Zovány községében alólírtak, mint tulajdonosok s megbízottaknál értekezhetnek.

Kelt Zoványon, jun. 21. 1857. Virág Károly.

(220) (4-6) **Palaczkfergek ellen** csalhatlan szer találtatik MARK VIT. J. kereskedésében. Kolozsvárt, közepértca 458. Ára egy üvegcskének 16 kr. pp.

(226) (2-3) **Eladó-ház.** Belső-középutczában az 529 szám alatti ház öt szoba, konyha és istállóval — külön telek — örök áron eladó. Értekezhetni belső-középutca 460 számú házban vagy a Stein boltjában.

(217) (7-8) **Alólírt porcellán raktárában b. középutca 462 szám alatt.** Ujból nagy mennyiségű edény érkezik, melynek fogva dusan van ellátva a legjobb minőségű valódi porcellán — nemekkel kitűnő olcsó árban; mely gazdasági tekintetben is, úgy tar-

tósságára mind szépségire nézt, minden más fajú edényt felülhalad; ennőlfogva minden háztartásnál nélkülözhetlen és legjobban ajánlható.

A sokféle legújabb színezet, aranyozásu és formájú asztali terítékek 6—12—24 személyre, úgy szintén a theas és kávés edények nagyszerű választékkal, mindenki kívánságát és szükségét teljesen kielégítendik. Ezen kívül gazdagon el van látva a raktár: mosló-edényekkel, gyümölcs-kosarakkal, virágtartókkal, író-eszközökkel, kenyér-kosarakkal, virágcserepekkel, confectiones tállakkal, igen szép apró csemege-tányérrakkal, tejes csebrekkel, vajtartó szelenczékkel és még számtalan toltotte és luxus-tárgyakkal.

E raktár nagyszerűsége úgy, mint az edények szépsége mindenkit meg fog lepni. SZENKOVITS MÁRTON.

(243)

Elismerés Bittner Gyula, gloggnitzi gyógyszerész urnak.

Tisztelt uram!

Egy trattenbachi haszonbérő leánya, névszerint Tauchner Maria Anna, 20 éves, a mult nyáron ment közben nagyon felhevűlvén, hegyi hideg vizet talált inni. minek következtében multfajdalmat és oldalmilyalásokat kapott, ezt nyálka- és érköpés követte, míg végre oly beteg lön, hogy a halotti szent kezetét fölvette. Azonban orvosi rendelet következtében az ön schneebergi növény-alloppját használván, már két üvegcse bevétele után jelentékeny javulásnak örvendett, s immár isten segédelmével remélheti, hogy az ön schneebergi növény-alloppjának használata által egészséget teljesen vissza fogja nyerni.

Szolgálok ez önnek örvendetes tudomásul schneebergi növény-alloppja különös gyógyerejéről. A fennebbieket igaz lélekkel és saját kez. aláírás mellett bizonyítjuk.

Trattenbach, jannár 8-dikán 1857.

Trattenbach	Schropp J. F. Károly s. k. lelkész.	Kranichberg	Weninger Mátyás s. k. polgármester.
egyh.		közs. előjárósága	
pecsétje.		pecsétje.	

Valódi Schneebergi-Növény-Allopp kapható:

Kolozsvárt: Wolff János gyógyszerésznél; Brassóban: Gyertyánffy; Tordán: Welits Sámuel; és Wolff G. gyógyszer. M. Váshelyen: Braun József és társánál; Aradon: Phobst F. J.; Temesváron: Kraul János. Lugoson: Arnold József; Verseczen: Carnass J.; Pancsován: Graff W. K. gyógyszer; Kubinyan: Czikawstó Balásznál.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.